

JOLANTA RUBIK

Politechnika Częstochowska

ROLA FAKTORINGU W ZARZĄDZANIU PŁYNNOŚCIĄ FINANSOWĄ JEDNOSTKI

Wprowadzenie

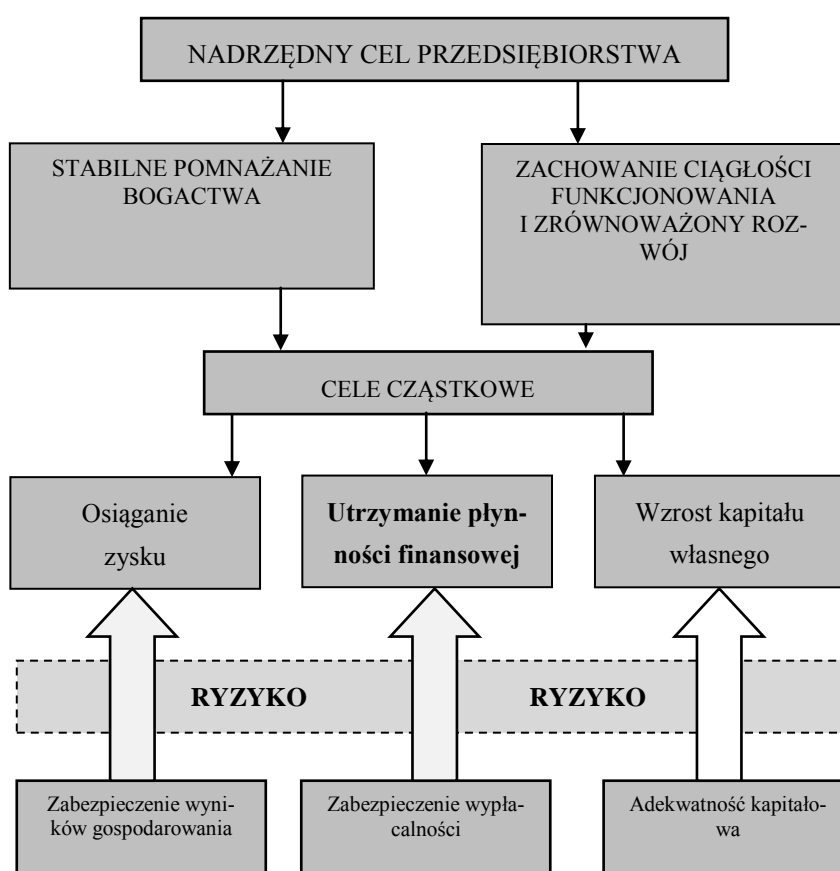
Jednym z przejawów globalnego kryzysu gospodarczego są problemy przedsiębiorstw z płynnością finansową. Wprawdzie rynek sam eliminuje słabych graczy, zostają najlepsi, jednak w przypadku niewypłacalności istnieje ryzyko tzw. kuli śnieżnej. Kłopoty finansowe jednego lub kilku wierzycieli przekładają się na kłopoty ich kontrahentów i mamy do czynienia z błędnym kołem. Niezmiernie istotne staje się w dzisiejszych czasach właściwe zarządzanie wierzytelnościami, tak aby zdolność przedsiębiorstwa do pokrywania bieżących zobowiązań i generowania gotówki była na bezpiecznym poziomie. Przedsiębiorcy powinni w tym celu korzystać z szerokiego już wachlarza usług oferowanego przez rynek narzędzi finansowych w celu poprawy kondycji finansowej przedsiębiorstwa. Jedną z nich jest factoring, który z roku na rok cieszy się w Polsce coraz większym zainteresowaniem.

Celem artykułu jest ukazanie roli factoringu w zarządzaniu należnościami przedsiębiorstwa. Ze względu na ograniczone rozmiary artykułu skupiono się głównie na zaletach i wadach factoringu w kontekście płynności finansowej przedsiębiorstwa.

1. Czynniki warunkujące płynność finansową przedsiębiorstwa

Płynność finansowa jest jednym z podstawowych warunków prawidłowego funkcjonowania przedsiębiorstwa. Jest jednocześnie celem cząstkowym przedsiębiorstwa w aspekcie jego celów nadrzędnych, którymi są: rozwój i wzrost jego wartości (rys.1). Jako kategoria ekonomiczna jest bardziej wiarygodnym kryterium oceny niż zysk, który jest ustalany memoriałowo, w ode-

rwaniu od pieniądza, a poza tym pokazuje *ex post* osiągnięcia jednostki, bez pewności ich pieniężnego skonsumowania¹. Osiągnięcie zysku nie jest jednoznaczne z bezpieczeństwem kontynuacji działalności jednostki. Na podstawie analizy historycznej dowiedziono, że „korelacja między zyskami wykazywanymi historycznie w księgowości a powodzeniem na rynku jest niewielka”².

Rys. 1 Płynność finansowa w systemie celów przedsiębiorstwa

Źródło: W. Gos: *Znaczenie płynności finansowej*. „Prawo przedsiębiorcy” 2001, nr 39, s. 17.

¹ T. Cebrowska: *Bilansowe odwzorowanie wartości i płynności*, w: *Wyznaczniki rozwoju przedsiębiorstwa – wartość, koszty, płynność*, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 909, Wyd. AE Wrocław 2001, s. 10.

² Tamże, s. 10 za: A. Black, P. Wright, J.E. Bacman: *W poszukiwaniu wartości dla akcjonariuszy*, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2000.

Zarządzanie płynnością finansową polega na stałym dostosowywaniu terminów uwalniania środków pieniężnych zaangażowanych w majątku obrotowym i terminów zapadalności zobowiązań, co wymaga dokładnego rozpoznania specyfiki funkcjonowania przedsiębiorstwa oraz umiejętności dostosowywania sposobu zarządzania majątkiem obrotowym do aktualnych warunków wyznaczanych przez otoczenie przedsiębiorstwa.

Zagrożeniem dla kontynuacji działalności przedsiębiorstwa jest zarówno zbyt niska płynność, jak i nadpłynność. Utrzymanie właściwej płynności finansowej w przedsiębiorstwie zdeterminowane jest w dużym stopniu poziomem i strukturą kapitału obrotowego, dlatego istotne jest elastyczne zarządzanie:

- zapasami,
- należnościami,
- środkami pieniężnymi,
- zobowiązaniami

Kapitał obrotowy netto stanowi różnicę wartości majątku obrotowego i zobowiązań krótkoterminowych. Kapitał obrotowy netto (zwany również kapitałem pracującym) jest zatem częścią łącznego kapitału przedsiębiorstwa, która stanowi³:

- miarę stopnia płynności finansowej, ponieważ wyraża wielkość majątku zabezpieczającego spłatę wymagalnych zobowiązań – im większa wartość kapitału, tym mniejsze ryzyko utraty płynności finansowej;
- bufor chroniący przedsiębiorstwo przed stratami operacyjnymi – dysponując nadwyżką majątku obrotowego nad zobowiązaniami krótkoterminowymi, ma ono środki, które mogą zostać przeznaczone na odnowienie cyklu operacyjnego na zakładanym poziomie. Im większa wartość kapitału obrotowego netto, tym lepsza jest ta ochrona;
- margines bezpieczeństwa przed skutkami niepewności, której źródłem jest w szczególności otoczenie. Niepewność ta dotyczy przede wszystkim poziomu popytu, terminowości dostaw i stopnia wywiązywania się kontrahentów ze zobowiązań.

Poziom kapitału obrotowego zależy od stopnia synchronizacji między produkcją, sprzedażą oraz tempem inkasowania należności. Skuteczne zarządzanie kapitałem obrotowym sprowadza się do trzech funkcji⁴:

- a) ustalania pożądanego rozmiarów oraz struktury aktywów i pasywów,
- b) ustanowienia administracyjnych oraz organizacyjnych podstaw zarządzania kapitałem obrotowym w ramach przyjętych ustaleń,
- c) przyjęcia strategii finansowania kapitału obrotowego.

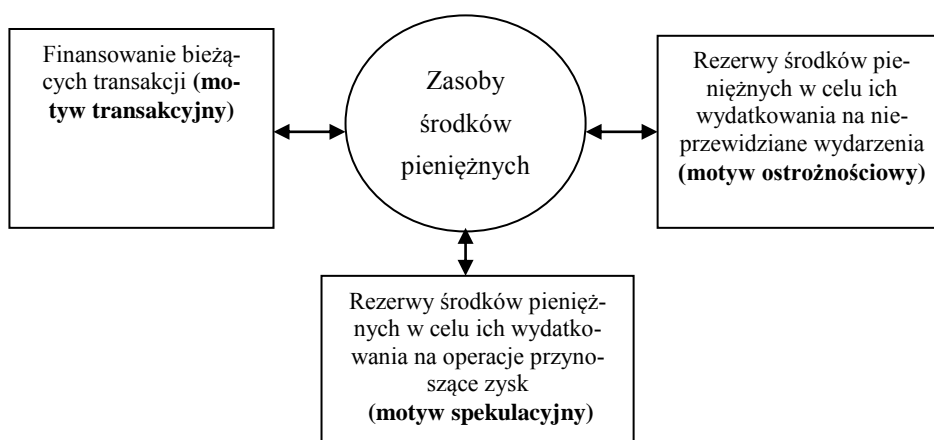
³ D. Wędzki: *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2003, s. 39-40.

⁴ M. Wypych: *Finanse przedsiębiorstwa z elementami zarządzania i analizy*. Przedsiębiorstwo Specjalistyczne ABSOLWENT, Łódź 2001, s. 263

Sposób zarządzania środkami pieniężnymi zależy od indywidualnych motywów osób zarządzających. Można wyróżnić trzy podstawowe motywy utrzymania gotówki przez jednostkę gospodarczą:

- transakcyjny,
- ostrożnościowy (przezornościowy),
- spekulacyjny (portfelowy)

Motywy utrzymywania zasobów środków pieniężnych prezentuje rysunek 2.

Rys. 2. Motywy utrzymywania zasobów środków pieniężnych

Źródło: J. Oleński: *Ekonomika informacji*, PWE, Warszawa 2002, s. 116.

Różne motywy⁵, którymi może się kierować podmiot gospodarczy, wymagają istnienia systemu gromadzenia i przetwarzania informacji o zmianach środków pieniężnych oraz stałego monitorowania i kontrolowania płynności finansowej. W zarządzaniu gotówką oraz kapitałem istotną rolę spełnia również ogólna polityka firmy. Można wyróżnić konserwatywną, umiarkowaną oraz agresywną strategię zarządzania środkami pieniężnymi.

Przyjęcie strategii konserwatywnej w odniesieniu do aktywów oznacza, że przedsiębiorstwo dąży do utrzymania stosunkowo wysokiego stanu najbardziej płynnych elementów majątku, tzn. gotówki, papierów wartościowych, zapasów, przy ustabilizowanej strukturze pasywów bieżących. Nadwyżka płynności służy do likwidacji nieprzewidzianych zobowiązań w terminie ich wymagalności na wypadek, gdyby brakowało wpływów operacyjnych. Utrzymywanie nadwyżki płynności odbija się na niższym potencjalnym zysku. Mogą również wystąpić

⁵ Wymienione motywy wyróżnia się w keynesowskiej teorii preferencji płynności. Zob. D. Duwendag, K. Ketterer i in.: *Teoria pieniądza i polityka pieniądza*, Poltext, Warszawa 1996, s. 55.

dotatkowe koszty związane z nadmiernymi zapasami, które mają służyć zaspokojeniu nieprzewidzianego popytu czy zdarzeniu mającemu wpływ na przerwę w dostawach. W strategii tej poziom należności jest niski, bowiem firma niechętnie udziela kredytu kupieckiego, ograniczając się w tym przypadku do sprawdzonych klientów⁶.

W przeciwieństwie do strategii konserwatywnej, strategia agresywna odznacza się utrzymywaniem minimalnego poziomu płynnych aktywów, co podwyższa ryzyko. Najważniejszy jest majątek operacyjny (służący produkcji wyrobów i świadczeniu usług atrakcyjnych dla klientów), a więc ten zwiększający wartość dla właścicieli. Majątek obrotowy ograniczany jest tylko do niezbędnego poziomu⁷.

Strategia umiarkowana zajmuje pośrednie miejsce między strategią konserwatywną a strategią agresywną. Do jej podstawowych założeń można zaliczyć⁸:

- utrzymywanie zapasów papierów wartościowych zamiast gotówki w kasie i na rachunku bankowym,
- nabywanie przez jednostkę gospodarczą papierów wartościowych w sytuacji posiadania rezerw środków pieniężnych,
- sprzedaż papierów wartościowych w celu zaspokojenia potrzeb firmy w zakresie płatności.

Strategie zarządzania gotówką określają ogólne zasady utrzymywania określonego pewnego przedziału gotówki. Nie wyznaczają one jednak optymalnych wielkości stanów i przepływów środków pieniężnych.

2. Zalety i wady faktoringu w zarządzaniu należnościami

Zarządzanie należnościami, jako jeden z czynników utrzymania właściwej płynności w przedsiębiorstwie, obejmuje stosowanie narzędzi finansowych, które wspomagają finansowanie aktywów obrotowych przedsiębiorstwa:

- zaciąganie kredytów,
- opusty cenowe,
- faktoring, forfaiting o których można powiedzieć, że są formami samofinansowania przedsiębiorstwa,
- windykacja należności,
- zabezpieczenia wierzytelności,
- ubezpieczenia kredytów kupieckich.

⁶ J. Czekaj, W. Dresler: *Podstawy zarządzania finansami firm*, PWN, Warszawa 1995, s. 182

⁷ M. Sierpińska, D. Wędzki: *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, PWN, Warszawa 2008.

⁸ J. Oleński: *Ekonomika informacji*, PWE, Warszawa 2002, s. 117.

Factoring jest jedną z najmłodszych usług, które oferuje rynek finansowy w celu wsparcia przedsiębiorstwa. Jego istotę charakteryzują wybrane definicje:

- „factoring oznacza długookresową współpracę między wyspecjalizowaną instytucją factoringową a przedsiębiorstwem, w ramach której przedsiębiorstwo przelewa na instytucję factoringową krótkoterminowe wierzytelności pieniężne, przysługujące mu z tytułu sprzedanych towarów lub usług, instytucja factoringowa płaci za przelaną wierzytelność przedsiębiorstwu i świadczy na jego rzecz usługi związane z samym przelewem oraz usługi dodatkowe”⁹.
- factoring to „krótkoterminowe finansowanie dostaw i usług przez podmiot, który pośredniczy w procesie realizacji rozliczeń finansowych pomiędzy dostawcą a odbiorcą (...), wyspecjalizowana firma odkupuje należności od podmiotów gospodarczych do czasu upływu terminu ich płatności, a następnie zajmuje się wyegzekwowaniem ich od dłużnika. Za swoje usługi pobiera odpowiednie wynagrodzenie”¹⁰,
- „factoring jest to nabycie przez faktora krótkoterminowej pieniężnej wierzytelności handlowej przed terminem jej płatności z potrąceniem opłaty na rzecz faktora, bez przejęcia ryzyka wypłacalności dłużnika lub z przejęciem takiego ryzyka”¹¹,
- faktoring nie tylko zapewnia szybki dostęp do finansowania, ale również stanowi kompleksowy produkt wspomagający bieżące zarządzanie przedsiębiorstwem w zakresie sprzedaży, finansów oraz ryzyka prowadzonej działalności¹².

Z definicji wyłaniają się pewne cechy charakterystyczne, które świadczą zarówno o korzyściach (wykup wierzytelności, egzekwowanie płatności, usługi dodatkowe, przejęcie ryzyka wypłacalności – factoring pełny, usługi dodatkowe), jak i o kosztach obsługi factoringu (obsługa na rzecz faktora, brak przejęcia ryzyka wypłacalności- factoring niepełny). Korzyści wynikające z zastosowania factoringu są następujące¹³:

- poprawa dyscypliny płatniczej odbiorców,
- zmniejszenie wierzytelności przeterminowanych,
- zwiększenie bezpieczeństwa obrotu handlowego z odbiorcami,

⁹ K. Kreczmańska-Gigol: *Factoring w świetle prawa cywilnego, podatkowego i bilansowego*, Difin, Warszawa 2006, s.11

¹⁰ M. Sierpińska, D. Wędzki: *Zarządzanie płynnością ...*, *op.cit.*,

¹¹ H. Lelusz, T. Wojtowicz: *Wykorzystanie factoringu w finansowaniu aktywów obrotowych w: Rachunkowość a controlling*, red. E. Nowak, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 1034, Wyd. AE Wrocław 2004, s. 222 za: I. Herapolitańska, P. Kawaler, A. Kozioł: *Skup i sprzedaż wierzytelności przez bank*, Twigger SA, Warszawa 1998.

¹² *Jak poprawić płynność finansową w firmie- raport*, <http://www.ipo.pl/factoring>

¹³ Tamże.

- obniżenie kosztów związanych z oferowaniem odbiorcom kredytu kupieckiego,
- obniżenie kosztów stałych poprzez powierzenie obsługi zarządzania wierzytelnościami faktorowi, co powoduje odciążenie służb księgowych firmy i pozwala kierownictwu skupić się na działalności podstawowej,
- obniżenie kosztów z tytułu windykacji należności i strat na należnościach poprzez dokonanie przez firmę faktoringową weryfikacji portfela odbiorców,
- obniżenie kosztów związanych z ustanawianiem zabezpieczeń majątkowych wymaganych przy finansowaniu działalności za pomocą kredytów,
- zwiększenie sprzedaży bez konieczności angażowania dodatkowych środków finansowych,
- zdobycie przewagi konkurencyjnej na rynku dostawców przez przedstawienie atrakcyjniejszej oferty, m.in. dłuższych terminów płatności,
- uzyskanie dodatkowego finansowania bez konieczności zaciągania kredytów oraz ustanawiania zabezpieczeń majątkowych,
- zmniejszenie udziału kapitału własnego firmy w finansowaniu należności,
- uzyskanie poprawy struktury finansowania i wprowadzenie korzystnych zmian w strukturze bilansu poprzez wcześniejsze uzyskanie gotówki za dostarczone towary i usługi (zamiana należności na środki pieniężne) z możliwością przeznaczenia uzyskanych w ten sposób środków na bieżącą działalność firmy.

Do niedogodności wynikających z zastosowania factoringu należą:

- koszty operacji faktoringowych – odsetki od udzielanych kredytów i zaliczek, opłata za usługi, prowizja za przyjęcie ryzyka,
- osłabienie powiązań z kontrahentami, ze względu na włączenie strony trzeciej, jaką jest faktor¹⁴,
- zbytne zbiurokratyzowanie umowy faktoringu- w przypadku, gdy faktorem jest bank stosuje wobec potencjalnych faktorantów te same skomplikowane, szczegółowe i zawile procedury, co w przypadku kredytobiorców,
- konieczność dostarczenia faktorowi dokumentów i informacji dotyczących dłużników, których ci nie zawsze chcą udzielać, w związku z czym faktoranci są skazani na kosztowne pozyskanie danych z wiadowni gospodarczej¹⁵.

¹⁴ M. Sierpińska, D. Wędzki: *Zarządzanie płynnością ...*, *op.cit.*, s.196.

¹⁵ *Jak poprawić płynność finansową w firmie- raport*, <http://www.ipo.pl/faktoring>

Barierami, które mogą ograniczać dostęp, głównie małych przedsiębiorców, do usługi factoringu są w szczególności:

- poziom obrotów wymagany przez faktora, bowiem większość instytucji faktoringowych wyznacza minimalne limity przychodów ze sprzedaży produktów, po przekroczeniu których podmioty mogą starać się o nawiązanie współpracy,
- zbyt wysoki minimalny poziom wartości nominalnej wierzytelności, która może zostać objęta factoringiem, zwykle jest to kwota powyżej 5 tysięcy złotych, co w przypadku mniejszych podmiotów bądź firm zarabiających na dużej ilości transakcji o niewielkiej wartości jest trudne do zrealizowania¹⁶.

Uwagi końcowe

Factoring przyczynia się głównie do poprawy płynności finansowej przedsiębiorstwa, pozwala na planowanie przepływów pieniężnych poprzez zminimalizowanie ryzyka niewypłacalności kontrahenta i likwidację skutków opóźnień płatniczych. Umożliwia też szybki dostęp do własnych środków, choć w wartości pomniejszonej o wynagrodzenie faktora, ale dzięki temu stwarza możliwość dalszego inwestowania i pomnażania wartości przedsiębiorstwa.

Literatura

- Cebrowska T.: *Bilansowe odwzorowanie wartości i płynności w: Wyznaczniki rozwoju przedsiębiorstwa – wartość, koszty, płynność*, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 909, Wyd. AE Wrocław 2001.
- Czekaj J., Dreszer W.: *Podstawy zarządzania finansami firm*, PWN, Warszawa 1995.
- Gos W.: *Znaczenie płynności finansowej*. „Prawo przedsiębiorcy” 2001, nr 39.
- Jak poprawić płynność finansową w firmie- raport*, <http://www.ipo.pl/factoring>
- Kreczmańska- Gigol K.: *Factoring w świetle prawa cywilnego, podatkowego i bilansowego*, Difin, Warszawa 2006.
- Duwendag D., Ketterer K. i in., *Teoria pieniądza i polityka pieniądza*, Poltext, Warszawa 1996.
- Lelusz H., Wojtowicz T.: *Wykorzystanie factoringu w finansowaniu aktywów obrotowych*, w: *Rachunkowość a controlling*, red. E. Nowak, Prace Naukowe AE we Wrocławiu nr 1034, Wyd. AE Wrocław 2004.
- Oleński J.: *Ekonomika informacji*, PWE, Warszawa 2002.
- Sierpińska M., Wędzki D.: *Zarządzanie płynnością finansową w przedsiębiorstwie*, PWN, Warszawa 2008.
- Wędzki D.: *Strategie płynności finansowej przedsiębiorstwa*, Oficyna Ekonomiczna, Kraków 2003.

---

¹⁶ *Ibidem*.

Wypych M.: *Finanse przedsiębiorstwa z elementami zarządzania i analizy*. Przedsiębiorstwo Specjalistyczne ABSOLWENT. Łódź 2001.

dr inż. Jolanta Rubik
Politechnika Częstochowska
Katedra Finansów, Bankowości i Rachunkowości Zarządczej
Ul. Armii Krajowej, 42-200 Częstochowa
e-mail: babus33@wp.pl

THE PART OF FACTORING IN LIQUIDITY MANAGEMENT

Summary

The paper presents importance and factors, which have an influence of financial liquidity in company. The paper introduces also the part of factoring in liability management, particularly shows good points and flaws of factoring in the context of liquidity

Translated by Jolanta Rubik

